

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0530176 Ryninga

EU:s medlemsländer bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två EU-direktiv, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.

Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingssmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med skogsvårdsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Mer information

Länsstyrelsen - www.o.lst.se - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: natura2000@o.lst.se

Skogsvårdsstyrelsen - www.svo.se - Telefon 033-17 73 30 vx. - E-post: svs@svsvg.svo.se

Naturvårdsverket - www.naturvardsverket.se

Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Caroline Edelstam

BEVARANDEPLAN Diarienummer:
Fastställd 511-26484-2005
2005-08-15

Enligt sändlista

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0530176 Ryninga

Kommun: Falköping, Ulricehamn Områdets totala areal: 1,9 ha

Områdestyp: pSCI Biogeografisk region: Boreal

Naturtyper och arter som måste bevaras i området:

6210 - Kalkgräsmarker (*viktiga orkidélokaler) nedanför trädgränsen

6510 - Slätterängar i låglandet

Bevarandesyfte

Syftet med området är att bidra till att upprätthålla gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för den eller de naturtyper som ingår i området. Naturtyperna utgörs av 6510 Slätterängar i låglandet och 6210 Kalkgräsmarker. Med gynnsam bevarandestatus menas att den ska bevaras långsiktigt. Biogeografisk nivå, som är en redovisningsenhet inom EU, används i ett nationellt perspektiv.

Det främsta syftet är att bevara den artrika torrängsfloran i slätter- och betesmarkerna.

Regeringen fattade beslut om att föreslå området till Natura 2000-nätverket i juni 2001.

Beskrivning av området

Området består av kullar och åsar i betesmarker och slättermark på åkerholmar med mycket artrik torrängsvegetation.

A. Björkbacken norr om vägen utgörs av en hage med ett ganska tätt träd- och buskskikt av björk och en. Trädskiktet är slutet i den norra delen (60%), halvöppet - helt öppet mot söder (40%). Den öppna sydslänten hyser en artrik och ljuskrävande torrängsflora, med backsippa, backtimjan, baknejlika, brudbröd, slätterfibbla, solvända och blodnäva.

B. Delområdet längst i norr utgörs av en slätteräng vid sidan om en mindre väg. Ängsmarken är öppen och solbelyst utom runt en äldre täktgrop i mitten där det växer en del träd. Slättermarken hyser en artrik ängsflora med brudbröd, ängshavre, brudborste, gullviva, prästkrage, skogsnäva och svinrot samt de rödlistade arterna smalbladig lungört och trollsmultron.

C. På norra sidan om vägen fram till Ryninga Mellomgården ligger en långsträckt åkerholme som betas. Den norra delen med fornåkrar hyser en ganska trivial flora. I den södra slänten (C1) finns en artrik torrängsflora med backsippa, baktimjan, bockrot, brudbröd, ängshavre, solvända och trollsmultron. Området fortsätter på vägrenen som hävdas med slåtter (C2). Arter som baktimjan, gullviva, prästkrage och svinrot tillkommer. Även trollsmultron har noterats.

D. Söder om vägen ligger en en större öppen åkerholme som delvis hyser en artrik torrängsflora med ängshavre, brudbröd, solvända, baktimjan, svinrot och trollsmultron. Floran är mest värdefull i södra delen och kring stenrösen. Åkerholmen är delvis påverkad av kvävegödsling och gräsinsådd med timotej och andra bredbladiga, högväxande gräs. Åkerholmen slås och betas i samband med efterbete på vall (eller när åkermarken omkring är skördad).

Bevarandemål

Målet är att arealen örtrik torräng med sina karaktäristiska arter bibehålles eller ökar. Målet är också att de rödlistade arterna smalbladig lungört (sårbar VU) och trollsmultron (missgynnad NT) lever kvar och kan föröka sig i området.

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms när kompletterande inventeringar genomförs. Då kommer även koder som x, y och liknande att ersättas med siffror och arter.

Markägareförhållanden

Privata markägare.

Vad kan påverka negativt

- Ohävd och igenväxning med buskar och träd.
- Felaktig skötsel, utebliven och/eller otillräcklig hävd. Svagt betetryck kan utgöra ett hot med igenväxning som följd. För tidigt betespåsläpp eller året-runt-bete kan bl.a. ge trampskador. Tillskottsutfodring ger indirekt en näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran. Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativt för den dynglevande faunan.
- Gödsling, kalkning och användning av bekämpningsmedel i eller i nära anslutning till området.
- Introduktion av främmande arter. Insådd av vallväxter.
- Upplag och deponier, bl.a. deponering av halmbalar.
- Ändrad markanvändning i eller i anslutning till objektet, t.ex. skogsplantering eller uppodling.
- Markexploatering t.ex. för anläggning eller breddning av väg, eller uppförande av byggnad. Grävning, schaktning, täktverksamhet och andra ingrepp som kan skada markvegetationen.

Bevarandeåtgärder

Åtgärdsplan med skötselvillkor och miljöersättning finns för alla delområden (A - D), enligt det svenska miljö- och landsbygdsprogrammet för Sverige år 2000-2006. Området hävdas med bete och/eller slåtter.

A. Björkhage med enar. Drygt hälften av området är i behov av restaurering (norra delen). Björk glesas ut och gran tas bort så att ljusinstrålningen till marken ökar. Den södra delen är solbelyst och öppen. Fortsatt bete med nötkreatur.

B. Ängsmark som hävdas med slåtter. Endast skärande redskap som lie eller motormanuell slåtterbalk bör användas. Slåttern utförs under senare delen av sommaren. Höet får ligga kvar och fröa av sig ett par dagar innan det förs bort. Området bör även efterbetas någon vecka på hösten. Enstaka björk och tall glesas ut.

C. Söder om vägen betas slänten (C1) medan vägrenen slås med lie (C2). Slåttern utförs under senare delen av sommaren. Höet får ligga kvar och fröa av sig ett par dagar innan det förs bort.

D. Åkerholme som hävdas med sen slåtter och/eller bete i samband med efterbete på vall. Betesputsning och slyröjning bör även utföras.

Information och rådgivning om natur- och kulturvärden.

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Förutom Natura 2000-bestämmelserna finns inte något områdesskydd enligt miljöbalken.

Bevarandestatus

Ifylls senare.

Uppföljning av naturtyper och arter

De i bevarandeplanen angivna målen kommer att följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad. Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåtts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

Dokumentation

Länsstyrelsen i Skaraborgs län, 1992. Värdefulla odlingslandskap i Skaraborgs län. Meddelande 8/92.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län, 1994: Ängs- och hagmarker i Falköpings kommun. Rapport - 94/19.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. Lövskogar i Falköpings kommun.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 1999: Miljöövervakning av örtrika torrängar i Skaraborg 1998. Rapport 1999:3.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 2003. Sundh, L. Örtrika torrängar i Ätradalen år 2002. Rapport 2003:5.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1989: Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1994: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län. Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Rapport 1994:5.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län, 1989:1. Andersson, L. Lövskogar Ulricehamns kommun.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. Elvingsson, P., Hindström, M. 1987: Ängar och hagar i Ulricehamns kommun. Rapport 1989:5.

Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (National Conservation Plan for the Agricultural Landscape). ISBN 91-620-4815-5.

Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området

6210 Kalkgräsmarker (*viktiga orkidélokaler) nedanför trädgränsen

---

<i>Beskrivning:</i>	<p>Naturtypen utgörs av torra-friska, betespräglade kalkrika gräsmarker ofta med ett stort inslag av örter. I Ryninga finns naturtypen främst i en björkbacke och en sydslänt som betas.</p> <p>Förutsättningar för att naturtypen ska ha för gynnsam bevarandestatus är främst att området hävdas kontinuerligt med bete eller slåtter, kompletterat med eventuell röjning av igenväxningsvegetation.</p> <p>Naturtypen är känslig för ökad beskuggning, förnaansamling, tillförsel av näring, insådd av för naturtypen främmande arter samt kvävenedfall, surt nedfall och andra luftföroreningar som på sikt kan ha negativ påverkan på naturtypen.</p>
<i>Bevarandemål:</i>	<p>Areal</p> <ul style="list-style-type: none"> - Arealen kalkgräsmarker ska vara minst x (0,6) hektar eller öka. <p>Struktur och funktion</p> <ul style="list-style-type: none"> - Minst x (0,6) hektar ska vara väl avbetade varje år vid vegetationsperiodens slut. Med "väl avbetad" menas som regel att vegetationshöjden vid vegetationsperiodens slut i genomsnitt är ca 3 cm på torra-friska marker, ca 5 cm på fuktiga marker och ca 7 cm på våta marker. - De negativa indikatorarterna hundkäx, hundäxing, brännässla och timotej förekommer med mindre än 5% täckning eller frekvens. - Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i välhävdade landskap ska vara högst 25%. Vedartad igenväxningsvegetation förekommer ej (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag). <p>Typiska arter</p> <ul style="list-style-type: none"> -Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x av de typiska kärlväxtsarterna (smalbladig lungört, trollsmultron, solvända och rödkämpar) ska förekomma i minst y% av provytorna.
<i>Negativ påverkan:</i>	<p>Exempel på vad som kan påverka naturtypen negativt är ohävd och igenväxning med buskar och träd. Se i övrigt den övergripande delen.</p>
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	<p>Se den övergripande delen.</p>
<i>Bevarandestatus:</i>	<p>I de öppna delarna av området är bevarandestatus god.</p>
<i>Uppföljning:</i>	<p>Se den övergripande delen. Uppföljningsmetoder kommer att beskrivas senare.</p>

6510 - Slätterängar i låglandet

Beskrivning: Naturtypen utgörs av artrika torra till fuktiga slätterängar som inte gödslats och där traditionellt ängsbruk bedrivs. Naturtypen är i allmänhet helt öppen men enstaka träd och buskar kan förekomma upp till 25% krontäckning. Naturtypen finns intill körvägen i nordväst, på en vägren som slås i sydost och en åkerholme i söder. Vegetationen utgörs av en artrik torrängsflora (se den övergripande delen).

Förutsättningar för att naturtypen ska ha gynnsam bevarandestatus är främst att ängsmarken hävdas kontinuerligt på traditionellt sätt med slätter, höbärgning och eventuellt efterbete.

Naturtypen är känslig för beskuggning, förnaansamling, näringstillförsel, insådd av främmande arter samt kvävenedfall, surt nedfall och andra luftföroreningar som på sikt kan ha en negativ påverkan på naturtypen.

Bevarandemål:

Areal

- Arealen slätterängar i låglandet ska vara minst x(0,6) hektar.

Struktur och funktion

- Minst x(0,6) hektar ska vara välhävdad varje år vid vegetationsperiodens slut. Med "väl hävdad" menas som regel att vegetationshöjden vid vegetationsperiodens slut i genomsnitt är ca 3 cm på torra-friska marker, ca 5 cm på fuktiga marker och ca 7 cm på våta marker.

- Negativa indikatorarter förekommer med mindre än 5% täckning eller frekvens (negativa indikatorarter är hundkex, brännässla, åkertistel, krusskräppa, hundäxing).

- Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i välhävdade landskap ska vara högst 25%. Vedartad igenväxningsvegetation förkommer ej (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).

Typiska arter

-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxterarna (brudborste, gullviva, prästkrage och svinrot) ska förekomma i minst y% av provytorna.

Negativ påverkan:

Exempel på vad som kan påverka naturtypen negativt är ohävd och igenväxning med buskar och träd. Se i övrigt den övergripande delen.

Bevarandeåtgärder:

Se den övergripande delen

Bevarandestatus:

Bevarandestatus är god i den norra delen och på vägrenen som hävdas med slätter. På åkerholmen är bevarandestatus något lägre.

Uppföljning:

Se den övergripande delen. Uppföljningsmetoder kommer att beskrivas senare.
